

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci Svarez, Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia
Sacrarum Literarum Primarij Professoris. Tractatvs De
Legibvs, Ac Deo Legislatore**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1619

Cap. XVI. Quæ promulgatio necessaria sit ad perfectam constitutionem
legis ciuilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94074](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94074)

pruilegium alicuius personæ, vel ob particularem circumstantiam occurrentem, & ita eodem modo conciliantur iura ciuilia, vt dictum est.

CAPVT XVI.

Quæ promulgatio necessaria sit ad perfectam constitutionem legis ciuilis.

1.

Superest dicendum de tertia solemnitate legis, quam subsequentem appellauimus, cōparatione facta ad voluntatem principis, & exterius scriptam, vel declaratam aliquo signo sensibili exterius indicante illam, & circa quam suppono in primis, non esse satis priuatam Principis locutionem, seu expressionem, vt lex iam lata censetur, donec voluntas, & iussio Principis solemniter edita, & subditis propo- sita sit: hoc enim & vtroque iure humano est constitutum, vt supra lib. 1. cap. 11. ostensum est, & ipsa legis natura postulat. Tum quia est regula operationis, ad quam tota communitas se debet conformare: non potest autem habere talem rationem communis regulæ, nisi publicè sit edita, ita vt à tota communitate obseruari possit. Tum etiam quia lex est signū voluntatis Principis, qua vult totam communitatem mouere, & obligare: ergo oportet, vt tale signū publicum sit. Vnde fit, conditionem hanc ita esse necessariam, & intrinsecam legi humanæ, vt non possit Princeps, etiam si velit legem condere sine aliqua publicatione communitati accommodata, & de se sufficiente, quamuis modum eius variare possit. Quia illud prius, generatim & absolute sumptum est iure naturali necessarium, vt ostensum est. Est q̄ communitatis sententia omnium, quos referemus. Solum inueni apud Seluam, de benef. q. 22. n. 14. quod sine scriptura, sine publicatione valet lex, & ligat statim, si conditor velit, & citat Glossam in Clement. 2. de hereticis. At vero illa Glossa in verb. ex tunc, non dicit sine publicatione, sed statim à promulgatione, quod longè diuersum est, vt infra declarabo. Neq̄ aliter loquuntur Doctores in rubr. de constit. quos etiam Selua refert. Vnde etiam ille fortè in eodè sensu loquutus est, per publicationem intelligens illam, quæ longo tempore, vel certa solemnitate fit: hæc enim potest per principem immutari, vt dicemus. Explicandum vero est, quæ & qualis debeat esse hæc solemnitas, seu publica propositio, quæ solet communiter promulgatio vocari.

Selua opinio quod sine scriptura, & publicatione valet lex, & ligat statim.

2.

2. Panormit.

In quo Panormit. in c. 1. de postulat. Prælat. n. 10. distinguit, inter solemnem editionem, & publicam promulgationem, & priorem putat sufficere ad substantiam, & obligationem legis, sine secunda, quia in illo textu dicitur sub disiunctione, Solemniter editur, aut publicè promulgatur. Vnde ait constitutionem obligare statim ac solemniter in publico cōsilio editur, antequam sit publicè promulgata, ac subinde promulgationem pbblicam solum requiri, quando lex sine solemnitate edita est. Melius tamen dicitur, illa duo verba æquipollentia esse, & particulam, aut, positam esse pro, seu, vt frequenter fit. Vnde fieri nō potest, vt lex humana incipiat esse lex, & vim obligandi habeat priuquā sit aliquo modo promulgata publicè. Nam si dicatur edita solēniter, solum quia in publico cōsilio Regis, aut senatorum reipublicæ conscripta, vel definita est, hoc non est satis vt sit lex, vel vt obligare incipiat etiam præsentēs, & scientes, quia solemnitas requisita ad legem nō tantum est ex parte conditorum, sed etiam in ordine ad communitatem, & ideo non est lex, donec respectu communitatis habeat statum legis, nec incipit obligare singulos, donec possit cōmunitatem obligare. Quod optimè explicatur in legibus editis in generali concilio: nulla enim potest esse solemnior editio ante promulgationem, & nihilominus non sufficit, nisi sequatur promulgatio. Quamuis ergo lex sit edita in regio cōcilio,

Particulam, aut, positam esse pro, seu.

& ibi omnium ore prolata, vel eorum auctoritate scripta, & imò licet sit typis mandata, nondum est lex, donec aliquo alio modo publico sit communitati proposita, & hanc vocamus promulgationem. Si vero solemniter editio legis fit in conspectu totius populi, vt Panormit. loqui videtur, tunc solemniter editio includit promulgationem; immeritoq̄ distinguuntur. Nunquam ergo editio legis habet solemnitatem requisitam sine promulgatione; neq̄ è cōuerso promulgatio esse potest sine solēni editione, quia vel cum illa fit, vel certè additur editioni legis prius factæ, & solemnizat illam (vt sic dicam.) Et ideo vbi illa duo distinguuntur, & diuersis actionibus, ac temporibus fiunt, necesse est, vt vtrumque concurrat. Et ita pr. mol. ita sentit Innocentius dicto cap. 1. num. 6. & hostiens. num. 21. & 22. & alij, qui copulatiuè intelligunt textum illum; nos autem vtrumque sub nomine promulgationis, vel solemniter editionis comprehendimus.

editio legis nunquā habet solemnitatem requiritam sine promulgatione, nec cōuerso.

Vt autem explicem clariùs qualis promulgatio sufficiat, ac necessaria sit, distinguo inter promulgationem, & diuulgationem legis. Promulgationem appello illam publicam propositionem, seu denunciationem legis, quæ fit aut voce præconis, aut affigendo legem scriptam in publico loco, aut alio simili modo. Diuulgationem autem appello applicationem illius primæ promulgationis ad notitiam, vel aures subditorum absentium, qui aut legere, aut audire primam illam promulgationem non poterunt: vtrumq̄ ergo explicandum est: nam re vera vtrumq̄ potest esse aliquo modo necessarium, & in vtroque oportet aliquos dicendi modos extreme contrarios cauere.

Distinctionem promulgationem, & diuulgationem legis.

Dico igitur primo: Ex natura rei non est posituè determinata certa solemnitas, vel promulgatio publica, sed hæc in legibus ciuilibus ex ipsomet iure ciuili, vel ex recepta consuetudine, vel ex voluntate expressa legislatoris determinanda est. Prima pars per se nota videtur, quia ex iure naturæ solum habemus quod hæc tenus diximus, legem humanam debere esse communitari sufficenter propositam; modus autem huius sufficientiæ non est ex natura rei definitus: ergo determinatio eius non potest ex sola ratione naturali determinari. Ad idem autem non posse posituè determinari, quia negatiuè aliquid designari potest in particulari quod ad promulgationem legis necessarium non sit, vt v. g. quod singulis subditis in particulari intimeretur, necessarium non est, vt expressè dicitur in c. 1. de postulat. Prælat. vbi omnes id notant non tanquam in iure tantum positiuo præscriptum, sed vt ex natura rei consequens: tum quia lex per se respicit cōmunitatem, & ideo respectu illius polletur necessaria promulgatio non respectu singulorum: tum etiam quia illa legis intimatio particularis ad singulas personas est moraliter impossibilis, & ex accidenti potest in multis impediri: lex autem considerat ea, quæ sunt per se & quæ moraliter sufficient, & ideo licet particularis notitia, vel ignorantia legis possit requiri ad accusationem, vel excusationem vniuicuiusq̄ personæ: nihilominus sufficiens promulgatio legis ex his circumstantijs non pendet. Sic ergo quoad aliquam negationem habet determinationem hæc promulgatio legis, scilicet, vt generalis sit, & modo publico fiat absque priuata intimatione: quoad illum autem modum publicum non habet positiuam determinationem hæc promulgatio ex sola rei natura.

4. Conditio.

Vnde facillè colliguntur aliæ partes: quia de facto semper necessarium est, vt hæc promulgatio determinato modo fiat, qui ad legem constituendam & requiratur, & sufficiat: aliàs nunquam posset subditos constare, quando lex sit sufficienter constituta, ita vt obliget: ergo cum hoc non sit ex natura rei determinatum, oportet, per hominem potestatem habentem constitui, ergo quoad leges ciuiles maximè id fieri

Legis ordinem promulgationem in particulari.

fieri potest per ius civile, iuxta quod fieri debent huiusmodi leges, vel per consuetudinem, quæ ad legem introducendum sufficit, vt infra dicemus, vel per voluntatem legislatoris: nam sicut potest legem ferre, ita & modum eius determinare, vt statim dicemus.

6. Declarandum ergo superest, quæ certa solemnitas promulgationis nunc sufficiat, vel necessaria sit pro legibus ciuilibus, & quo iure sit determinata. Et in particulari solet dubitari, an sufficiat vnica promulgatio in curia Principis, vel in Metropoli totius regni, vel plures requirantur, & quot. Vt autem ad hoc clarè respondeamus, operæ pretium erit distinguere duplices leges. Quædam sunt inferiorum communitatum, seu minus vniuersalium, aliæ amplissimarum communitatum. Sub priorimembro comprehenduntur municipales leges ciuitatum particularium, item leges vnius provincie, vel etiam vnius parui regni, in quo vna tantum est principalis ciuitas, seu metropolis, quæ est veluti caput omnium aliorum populorum. Sub alio capite continentur leges, quæ feruntur à supremo Principe habente sub se latissimam ditionem. Quod dupliciter contingit, vno modo per vniorem plurium provinciarum in vno regno, ita vt singulæ provincie per se componant aliquo modo vnum corpus, & vnaquæque habeat suam ciuitatem præcipuam, & quasi metropolitam, licet ex illis omnibus provincijs vnum regnum coalescat, quod iisdem legibus gubernatur, & moraliter est quasi vnum, & per se indiuisibile. Quando autem provincie eiusdem regni censei debeant esse ita distinctæ, & habere distincta capita provinciarum, ex vlt. & moribus populorum, & consuetu regimine, & assumptione illarum, credimus esse accipiendum. Alio modo contingit ditionem regni non solum ex multis provincijs, sed etiam ex multis regnis constare, quæ non habent inter se moralem vnitatem per se, sed solum per accidens in vna persona eiusdem regis, ad quem vel per successionem, vel alio titulo per accidens deueniunt: exempla omnium istorum membrorum inueniri possunt in imperio Hispaniæ, in quo sub vno Principe sunt plura regna inter se distinctissima, quæ aliam vniorem non habent, nisi in qua persona regis. Ex his autem regnis quædam sunt particularia, quorum singula vnam habent metropolitam ciuitatem, vt videtur esse Neapolitanum regnum Aragoniæ, Valentiæ, &c. aliqua sunt ampliora, vt Castellæ regnum, quod provincias valde distinctas, & quasi metropoliticas complectitur, & huiusmodi etiam videtur esse regnum Galliarum, & similia.

7. De legibus ergo prioris ordinis omnes conueniunt, sufficienter promulgari vnica solemnitate publicatione facta in curia, vel præcipua ciuitate, vel in loco secundum morem patriæ consueto. Ratio est, quia illa sufficit, vt lex dicatur publicè, ac solemniter edita, & vt moraliter valeat per totum territorium, seu districtum euulgari: ergo ex natura rei non potest cum fundamento aliquid amplius postulari: nec etiam iure positio aliud præscriptum inuenitur: ergo hoc sufficit. Et confirmatur, quia aliàs oporteret in singulis ciuitatibus, vel populis promulgari, quia si vna promulgatio non sufficit in capite, non est maior ratio, cur exigatur in quibusdam, quam in omnibus alijs populis. Consequens autem est planè falsum, vt constat, tum ex vlt. tum quia lex per se respicit communitatem: & ita satis est, quod toti communitati semel publicè proponatur. Ex qua ratione dicebamus supra, non requiri priuatam intimationem respectu personarum, vel familiarum, eadem ferè ostendi potest, non esse necessariam respectu singulorum populorum vnius priuatæ ditionis, siue ciuitatis, siue provincie particularis regni. Hæc autem intelligitur per se, & nisi in ipsa lege aliud præscribatur: nam interdum id poterit expedire, & non est

Suarez de Legib.

dubium quin fieri possit, & sæpe fiat, vt ex dicendis constabit, tam in præsentia, quam in legibus Canonicis.

De legibus autem secundi ordinis sunt variaz opinionones. Prima affirmat in illis legibus necessarias esse plures promulgationes, quæ fiant in capitib. regnorum, vel provinciarum, & factam in vnaquaq; metropoli solum pro sua provincia sufficere, vel si fiat in curia regis, solum sufficere pro illa provincia cuius est caput, vel in qua existit. Ita tenet Glossa in authentica, vt facta noua constituitur. collat. 5. verb. huiusmodi lex, & sequitur ibi Bartolus, & Baldus in lege, leges creatissima. C. de legib. Ioannes Andreas Data sexti, Parormitanus c. 2. de constitut. num. 7. & ibi Felinus. 7. & alij ibi, & Nauarrus consil. 1. de constitut. quæst. 4. n. 19. & 20. Soto l. 1. de iustitia, quæst. 1. art. 4. Angel. verbo, lex, quæst. 7. num. 1. Armilla num. 11. Rosell. n. 8. Ludouicus Gomez in Procemio ad regulas Cancell. quæst. 2. qui aliter sentiunt de legibus Canonicis, de quibus sequenti libro dicemus. Fundata est hæc sententia in authentica, vt facta noua constitutio, & cæter. quam omnes ita intelligunt; imò Nauarr. ait, hæc sententiam potissimum fundari in iure scripto.

Difficultas verò contra hanc sententiam est, quia lex ita non est vniuersalis pro omnibus legibus, sed solum pro legibus disponendis circa testamenta, quomodo condenda sint, & c. vt patet ex c. 1. eiusdem authenticæ ibi, Sancimus igitur ex illo nostras constitutiones, quæ pro testamentis fiunt, valere, ex quo in communi facta sunt manifesta; in provincijs autem, ex quo directè per metropoles palam facta sunt. Ex quibus satis constat, ex vi verborum constitutionem esse restrictam ad talem materiam. Nec verò eam licet extendere propter similitudinem rationis; tum quia fortè non est similitudo rationis, quia testamentorum causæ sunt magis piæ, & in eis poterat esse magis nocua ignorantia legis obligantis, vel irritantis testamentum, & plures lites ob illam causam oriri poterat in illa materia, quam in alijs: tum etiam quia Imperator ibidem semper reddit rationem ex peculiari causa vltimarum voluntatum. Non enim volumus (ait) defensionem infringi voluntatem: tum deniq; quia illa extensio per similitudinem rationis rarò, aut nunquam in legibus admittenda est, vt infra dicemus. Vnde propter hanc obiectionem Vualquez 12. disput. 156. cap. 2. dicit, frustra Iurisperitos extendisse Authenticam illam ad omnes leges Imperatorum, cum de solis testamentorum legibus disponat, solumq; per argumentum à simili extendisse legem illam sine sufficiente fundamento.

Verumtamen Iurisperiti non tantum similitudinem rationis, sed etiam verba rubricæ illius authenticæ considerant, vt aperte constat ex Glossa ibi, quia verba rubricæ generalia sunt, scilicet, Vt facta noua constitutiones post inscriptiones earum, post duos menses valeant. Quæ rubrica, vt ex ipsius verbis constat, est ex illis, quæ à Iuristis dicuntur perfectum sensum reddere, de quibus est apud illos dogma receptum, habere textus auctoritatem in his, in quibus non repugnat, vt ipsi loquuntur, id est, in his, quæ non sunt conueraria legibus sub rubro contentis. Vnde concludunt, etiam si lex strictè loquatur, extendendam esse iuxta generalitatem rubricæ, quando non est repugnantia, nec absurdum aliquod sequitur. Hæc regula sumitur ex Glossa 1. & Doctores in dicta authentica, & in leg. 1. C. de capitat. ciuim, & c. lib. 11. & in leg. 1. C. ne fideiussores, vel mand. dot. dentur, vbi Glossa Magist. circa finem, & ex Anton. de Butrio in Procemio Decret. lason. & Decio in leg. 1. ff. si certum petatur, & alijs quos refert, & sequitur Albertus Brunus tractat. de stat. exclud. scem. articul. 8. num. 93. & Ioannes Bonius tractatu de statutoria vrbis præscriptione, Glossa 19. n. 61. & Rolandus à Valle in quæstionibus de

8. Opinio de legibus 2 ordinis.

Glossa.

Bart. Baldus. Ioan. And. Felinus. Nauarr. Sotus. Angelus. Armil. Rosell. Ludouicus Gomez.

9. Difficultas contra dictam sententiam.

Vualquez.

10.

Glossa.

Legem stricte loquentem extendendam esse iuxta generalitatem rubricæ, quæ do non est repugnantia, aut absurdum. l. 1. Cod. ne fideiussores. Glossa. Antonius de Butrio. lason. Decius. Albertus Brunus. lo. Bonius. Rolandus à Valle.

Handwritten notes in the right margin, including 'E Z' and 'TIO'.

lucr. dotis, quæ ff. 9. Vbi addit, generalitatem rubricæ sufficere ad decisionem causæ, non obstante loquutione legis magis restricta, quia rubrica potest pro textu allegari, iuxta notata per supradictos Doctores.

11. Hi verò Doctores omnes nullam aliam probationem afferunt præter communem ipsorum consensum, & quasi traditionem, quæ in interpretatione iurium magnam sine dubio habet auctoritatem: nã si consuetudo est optima legum interpres; ergo & hæc tot, & tantorum doctorum testificatio, quæ consuetudinem necessariò habet adiunctam, siue illam induxerit, siue de illa testificetur. Videntur autem dicti auctores supponere rubricas iuris ciuiliis esse eorundem Imperatorum, seu Iureconsultorum, quorù sunt leges, quod fundari potest in l. 1. ff. si certum petat. & fortasse in aliis. Vnde dicere solent iidem Doctores, rubricas Decreti non habere auctoritatem, quia non sunt ab auctoribus canonum, sed à Gratiano, vel aliis, ita notat Ioannes Andr. & Anton. in Proem. Decret. Ex hoc autem principio, valde probabili illatione colligitur, rubricam reddentem sensum perfectum habere legis auctoritatem, & non limitari per textum regulariter loquendo, nisi necessitas cogat, ne credatur talis titulus auctor frustra generalem illà propositionem protulisse; sed potius leges specialius loquentes esse veluti membra illius generalitatis, vel quasi materialia exempla, in quibus certitur, quod in rubrica generalius continetur.

12. Hoc ergo principium negari non potest à Theologis cum probabilitate, quia in his, quæ rationi contraria non sunt, nec legibus repugnant, multum habet ponderis communis consensus peritorum in sua propria scientia; præsertim cum sit illud principium per se verisimile & consentaneum rationi. Ex illo autem optime inferitur in præsentem, dictam authenticam extendendam esse ad omnes leges ciuiles, quia titulus rubricæ generalis est, & sensum reddit perfectum, & ita habet textus auctoritatem, & per illam explicanda est authentica, sicut vnum ius per aliud explicatur. Vbi etiam considerari potest, quod notat Bald. Perusi. tract. de statut. verb. rubrica, quoties rubrica incipit per *vt*, aut per *ne*, decidere & habere vim textus, quia completum sensum reddit; ergo tunc per illam rectè textus explicatur. Confirmatur hoc primò, quia in materia huius authenticæ hæc extensio fauorabilis est: si autem considerentur allegati auctores, etiam in materiis odiosis, & stricti iuris illam doctrinam admittunt; ergo à fortiori est ad hanc authenticam applicanda. Confirmatur hoc secundo, quia alia pars illius constitutionis, quæ est de dilatione duorum mensium, generaliter intelligitur, vt infra videbimus, & sumitur ex quadam Bulla Pij IV. super declaratione temporis obseruationis Concilij Tridentini, ibi, iure communi sancitum est, vt constitutiones noue non nisi post certum tempus obtineant; nullibi enim inuenitur sancitum, nisi in illa authentica: ergo intellexit Pontifex illam legem absolutè de nouis constitutionibus, & non tantum de pertinentibus ad testamenta. Deniq; non repugnant verba authenticæ, quia licet occasione testamentorum sit facta, & ideo de illis legibus in particulari loquatur, non est id tamen materialiter intelligendum, sed quasi gratia exempli, & formaliter sumendum est, quod lex intendit, iuxta rubricam, quam auctor eius proposuit. Cui intentioni consonant nonnulla verba, quæ rationem generalem indicant, vt sunt illa, *Cur enim culpabimus eos, qui postea nostras ignorauerunt constitutiones. Si (vt infra dicit) eo quod non fuerunt sufficienter propositæ, ignorantur.*

13. Dicendum ergo est vi iuris communis imperialis, seu ciuiliis necessariam esse promulgationem legis in ciuitatibus prouinciarum, aut regnorum, vt in singulis prouinciis lex obliget, nec sufficere vnã publicacionem factam in curia principis. Ratio est, quia ita statutum est iure imperiali modo declarato, iuuante

etiam consuetudine Imperij. Congruentia verò magna profectò est, vt hoc modo melius possit lex innoscere, & vitentur magna incommoda, & iurgia, seu lites, quæ ex ignorantia legis propter distatissimam promulgationem possunt provenire. Addunt Iuristæ congruentiam, quia Imperator nò habet curiam stabilem, & immobilem, sed facile huc, atq; illuc transfertur, & ideo non potest esse tam certa, & vniuersalis promulgatio, quæ in illa fit; præsertim pro regnis, vel prouinciis distantibus, quæ & magnam morum dissimilitudinem, & paruam communicationem inter se habere solent. Atq; hinc fit vt omnes inferiores principes temporales, qui subduntur imperio, & legibus eius, iuxta hanc regulam, & conditionem leges suas particulares ferre teneantur, quia non possunt statuere contra ius commune, nisi consuetudine, vel speciali iure sibi concessio exempti sint, vt supra est declaratum. Vnde etiam fit, vt licet hoc ius sit ordinarium, in aliquibus casibus possit sufficere alius modus promulgationis, vt quando lex fertur per sententiam, vel Epistolam principis, quia secundum aliud commune ius sufficit illam publicari successu temporis per publicam notitiam, & famam, vel per incorporationem in communi omnibus satis nota, vel alio simili modo, qui vel consuetudine, vel aliqua lege approbatus sit.

14. Tandem ex dictis colligitur hæc non habere locum in his regibus qui non subduntur legibus imperij, quia eos non obligat dicta Authentica. oportet ergo consulere proprium regem, vel consuetudinem. Nã iure ciuili regio statui potest; vt vna promulgatione curia, vel in loco a rege designato sufficiat, quia (vt dixi) hoc non est contra ius naturale, non solum quoad diuersas prouincias vnus regni, sed etiam quoad varia regna, quæ tantum ex accidenti sub vno Rege militant. Regulariter autem credimus non ita fieri, quia raro etiam, vel nunquam vna, eademque lex simul pro omnibus regnis huiusmodi fertur. Quamuis ferri non repugnet, si alioqui pro omnibus iusta sit. Nam de potestate absoluta regis possit vna publicatione pro omnibus regnis in curia regia publicari, quia non est intrinsecè iniustum, nec contra naturam legis. Interdum verò esse potest contra specialem institutionem, & forum alicuius regni, quod Rex feruare tenetur, quia sub ea conditione videtur potestatem accepisse. Et generatim loquendo, conuenientius est, vt promulgatio suauis modo fiat in vnoquoq; regno. Intra idem autem regnù facilius potest vna promulgatio sufficere pro omnibus prouinciis, quia maior est conuenientia, & communicatio inter illas. Vnde in rigore id sufficit, nisi aliud sit consuetudine introductum. Quid autem de legibus canonicis cõsendum sit, lib. sequenti dicemus.

CAPVT XVII.

Quando, & quomodo incipiat obligare ex natura sua lex ciuili postquam est sufficienter promulgata.

15. Quamuis lex in aliquo loco promulgata, consequenter sit in suo esse sufficienter constituta, & habeat vim ad obligandum, non inde statim constat, posse subito totam regionem, pro qua fertur, obligare. Nam licet agens sit in se perfectè constitutum cum plena virtute agendi, non semper potest statim, ac subito operari in propinquis, & remotis partibus spheræ suæ. Ob hanc ergo causam de lege iam sufficienter constituta inquirimus, an statim obliget in tota sua spherâ, vel qua successione suam obligationem quasi diffundat. Suppono autem in præsentem solum esse sermonem de lege præcipiente vt sic, quantum ad effectum obligandi, vel cogendi, quia de aliis sitis esse-